

กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบრิจากในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

Language Strategies for Reprimanding in Contemporary Isan Country Songs

บรรณาร์ สุพิชญ์¹
Kannika Supich¹

Received: 17 March 2022

Revised: 26 April 2022

Accepted: 9 May 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริจากในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย บทเพลงที่นำมาศึกษาเป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วง 2 ปี (ระหว่าง พ.ศ.2561-2562) ที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.jook.com อันเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 80 เพลง ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาในการแสดงการบริจากที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน สำคัญมี 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้แนวเทียบ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามาทศิลป์ และการใช้ทำเนียบภาษา ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาลักษณะต่างๆ ในแต่ละเพลง มักไม่ค่อยปรากฏอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะมีปรากฏร่วมอยู่กับกลวิธีอื่นๆ เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วย และสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การใช้ถ้อยคำที่แสดงการบริจากในเพลง ลูกทุ่งอีสานส่วนใหญ่ไม่ได้ส่อหรือเน้นถึงความหมายโดยทั่วไป แต่เน้นถึงความท่อนความรุนแรงเป็นหลัก แต่เนื้อหาของ บทเพลงเหล่านี้ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องระบายน้ำความคับข้องใจต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องราวของความรัก ความผิดหวังด้วยการดำเนิน ประดับประดับและเสียดสี ทั้งนี้โดยธรรมชาติของการสร้างสรรค์บทเพลง ซึ่งเป็นสืบบันเทิง ก็มักจะเป็นการนำเอาถ้อยคำที่มีลีลาศลปะทางภาษาและมีพลังไปใช้ในการสื่อสาร ด้วย ลักษณะเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของการใช้ภาษาในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน ได้อย่างน่าสนใจ

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, การบริจาก, เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

Abstract

This article focused on language strategies to express the reprimand in contemporary Isan country songs. The songs studied were Isan country songs published in the last 2 years (between 2018-2019) which had appeared on the website: www.jook.com. It is a website that collects popular country songs today, with a total of 80 songs. The results showed that there were 6 language strategies for expressing the reprimand in the content of Isan country songs: the use of vocabularies, metaphors, an analogy, inverse wording, rhetorical questions, and the register.

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190

¹ Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University, Mueang Si Khai, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani, 34190

However, the different characteristics of language strategies in each song did not appear to be isolated, but also appeared with other strategies for expressing emotions and feelings. Another important thing found from this research was the use of words expressing the reprimand in most Isan country songs that did not convey or emphasize the rudeness or impertinence reflecting the principal violence. But the content of these songs served as a relief to various grievances, especially the story of love, disappointment with blame, speaking sarcastically, and satirizing. However, by the nature of the creation of a song, which is an entertainment medium, it is often the use of words that have a style, language art, and power to use in the communication as well. This characteristic reflected the interesting value of using language in the Isan local way of life and culture.

Keywords: Language Strategies, Reprimanding, Isan Country Songs

บทนำ

คำบริภาษา คือคำพูดหรือข้อเขียนที่ดำเนินด้วยหัวเรื่องที่แสดงความหมาย เป็นวิธีการแสดงออกที่เก่าแก่มากวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นความรู้สึกเชิงลบ ที่ต้องการระบายนความอึดอัดดับข้องใจ คำบริภาษานั้นจัดเป็นภาษาที่ไม่สุภาพหรือคำหยาบ คือ เป็นการกล่าวตำหนิ การกล่าวโทษ หรือด่าหอยซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งนี้การบริภาษานั้นอาจเป็นการกล่าวตำหนิ ดูหมิ่นผู้อ่อนอานาจก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียซึ่งเสียงได้

ในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545, หน้า 227) ได้กล่าวอธิบายถึงลักษณะของคำบริภาษาว่า คำบริภาษ้มีลักษณะใกล้เคียงกับการเสียดสี ถ้อยคำถกถาน และภาพล้อ นักเขียนจำนวนไม่น้อยใช้คำบริภาษเพื่อความประสังค์หลายอย่างที่เป็นธรรมดามาช้านานที่สุดก็เพื่อแสดงความไม่ชอบ ความหน่ายแห่ง ความดูถูกดูหมิ่น และแม้กระทั่งความรู้สึกโกรธ หรือความเกลียดชังที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แสดงให้เห็นว่าการกล่าวคำบริภาษอาจปราภูมิให้เห็นในหลากหลายลักษณะทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แม้

ในผลงานเชิงศิลปะ เช่น บทเพลงซึ่งถูกมองว่าเป็นผลงานที่เน้นความงามทางภาษา มีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อสื่อสารมณ์ ความรู้สึก แต่ทว่าก็ยังพบการใช้ถ้อยคำบริภาษเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความคิดด้วยเช่นกัน

หากพิจารณาลักษณะการใช้ถ้อยคำ เชิงบริภาษในสังคมไทยนับแต่อดีต จะพบว่า วัฒนธรรมการใช้ถ้อยคำตำหนิ ด่าหอย ประชดประชัน เสียดสีเพื่อสื่อสารมณ์และความรู้สึกมีปรากฏชัดเจนในประเพณีมุขปาฐะ (oral tradition) ดังจะเห็นชัดเจนในรูปแบบของเพลงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของชนบุนใน การเล่นเพลงพื้นบ้าน เพื่อสร้างความสนุกสนาน อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในการใช้วัจกรรมบริภาษโดยรอบเชิงสังวาสอย่างถึงพริกถึงขิง บังกอกล่าวถึงเรื่องเพศซึ่งเป็นเรื่องด้วยห้ามหรือปกปิดในสังคมไทย ทำให้ผู้ร่วงได้ปลดปล่อยเรื่องราวที่แหวกกฎหมายที่จารีตของสังคมอันแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำบริภาษเป็นการใช้ภาษาที่มีอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านในสังคมไทยนับแต่อดีตมาแล้ว

เพลงลูกทุ่งอีสานนับเป็นแนวเพลงลูกทุ่งอีกแนวหนึ่งที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ท่วงทำนองและลิล่า

ภาษาที่เป็นภาษาถิ่นอีสานนำมาใช้ในการขับร้อง เพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกได้เป็นอย่างดี การใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ประเภทหนึ่งที่โดดเด่น นั่นคือ การใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษชึ่งบางครั้งก็เป็นคำศัพท์ บางก็เป็นวิลีที่สามารถสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้กล่าวต่อว่า ตลอดจนทำให้มองเห็นค่านิยมและโลกทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรมผ่านกล่าวอีกภาษา เช่น คำบริภาษได้ เช่น กัน กล่าวอีกภาษา เป็นวิธีที่ผู้บุกรุกใช้เพื่อแสดงออกถึงเจตนาที่จะบุกรุกให้ผู้ถูกบุกรุกได้รับรู้ (วิสันต์ สุวิสุทธิ์, 2547, หน้า 12) นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำบริภาษ ยังเป็นเครื่องมือในการบวนการสื่อสารที่ใช้วิพากษ์วิจารณ์ การต่อทอ การตាหนินทั้งตนเองและผู้อื่นด้วย มีข้อสังเกตว่า การใช้ถ้อยคำบริภาษ ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนั้นมีทั้งที่เป็นการบริภาษ ผู้อื่นที่เป็นบุคคลที่สองหรือบุคคลที่สามด้วย รวมทั้งยังมีการใช้ถ้อยคำบริภาษที่เป็นกล่าวต่อว่า ตนเอง นั่นก็คือผู้พูดด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยมีกล่าวอีกภาษา เช่น คำบริภาษ เพื่อกล่าวต่อว่าตัวหนินหรือต่อว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่มีโดยเด่นนำสักใจ ทั้งนี้จากการสำรวจงานวิจัย ที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาภาษาบริภาษนั้นพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาผ่านข้อมูลประเภทเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อการเข้าใจระบบความรู้ ความคิด และค่านิยมของคนในสังคมอีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำบริภาษ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่าบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษที่ซัดเจนและหลากหลายลักษณะมากกว่าอดีต ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาลิขิททางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ.2560-2562 ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ช่วงระยะเวลาดังกล่าวในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยได้รับ

ความนิยมแพร่หลายและมีศิลปินถิ่นอีสานหลากรายมากขึ้นกว่าในอดีต

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กล่าวอีกภาษาบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาไว้คร่าวๆ คือ เพื่อศึกษาลิขิททางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยที่มีการใช้ถ้อยคำภาษาเกี่ยวกับการบริภาษทั้งจากนักร้องชายและนักร้องหญิงที่ขับร้องโดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน โดยสืบคันข้อมูลจากเว็บไซต์ www.joox.com ตั้งแต่เดือนมกราคมปี พ.ศ.2561-ธันวาคม พ.ศ.2562 จำนวน 80 เพลง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลตามความถี่ของการเข้าไปฟังเพลงเหล่านี้ทางช่องทางเว็บไซต์ดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาลิขิททางภาษาบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย เป็นไปตามขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง: ข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยที่มีการใช้ถ้อยคำภาษาเกี่ยวกับการบริภาษทั้งจากนักร้องชายและนักร้องหญิงที่ขับร้องโดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน โดยสืบคันข้อมูลจากเว็บไซต์ www.joox.com ตั้งแต่เดือนมกราคมปี พ.ศ.2561-ธันวาคม พ.ศ.2562 จำนวน 80 เพลง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลตามความถี่ของการเข้าไปฟังเพลงเหล่านี้ทางช่องทางเว็บไซต์ดังกล่าว

2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง: ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ต่อความคือแนวคิดวัฒนธรรมและแนวคิดกลวิธีทางภาษา อันเป็นแนวคิดทางภาษาศาสตร์ซึ่งผู้วิจัยพยายามที่จะอภิปรายให้เห็นถึงวิธีการนำมาระบุกด้วยในการศึกษาข้อมูลประเภทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีการใช้ถ้อยคำบริภาษเป็นหลัก เพื่อใช้เป็นวิธีวิทยาในการวิเคราะห์ใน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3. การรวบรวมข้อมูล: การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสานที่นำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ขั้นการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วง 2 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 2561-2562) ที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.jook.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมในแต่ละปี และ 2) ขั้นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกเพลงลูกทุ่งอีสานที่นำมาศึกษาเฉพาะบทเพลงที่มีการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษเป็นหลักเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ต่อความข้อมูลตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จำแนกประเภทถ้อยคำบริภาษที่มีปรากฏอยู่ในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีทางภาษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการความคิดทางภาษาศาสตร์ อันเป็นความพยายามที่จะตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในงานวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์การแสดงวัฒนธรรม บริภาษที่สื่อผ่านเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ทั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดว่าด้วยวัฒนธรรมมาใช้ศึกษา

ตีความตัวบทและถ้อยคำภาษาบริภาษด้วย ทั้งนี้ถ้อยคำบริภาษในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึงการใช้ภาษาเชิงบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานทั้งที่ปรากฏอยู่ในระดับคำ วลี ประโยค และข้อความเท่านั้น ซึ่งเป็นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

5. การเรียนเรียงและรายงานผลการวิจัย
6. การสรุปผลวิจัย อภิปรายผล และการเสนอแนะ

ผลการศึกษา

กลวิธีทางภาษาในที่นี้ หมายถึงวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใน การสื่อสารนั้นๆ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2549, หน้า 7) หน้า การนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ในบทความนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของ การวิจัย คือเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาการบริภาษ ในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ทั้งนี้ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยหลักๆ จำนวน 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้แนวเทียน การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามว่าที่ลับปี และการใช้ทำเนียบภาษา ทั้งนี้เพื่อให้เห็นรายละเอียดของการศึกษาวิเคราะห์ด้านกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรายละเอียดผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การใช้คำศัพท์

การใช้คำศัพท์ในที่นี้หมายถึงการเลือกใช้คำศัพท์ที่เป็นถ้อยคำเชิงบริภาษ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน บ้างก็เป็นสำนวนที่แสดงถึงการประชดประชันเสียดสี ถ้อยคำเหล่านี้ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์มาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานซึ่งสามารถสื่อความหมายและแสดงความคิด อีกทั้งยังสื่อให้เห็นอุดมการณ์บางอย่าง

ได้ (Van Dijk, 2008) ทั้งนี้จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานพบว่า มีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถ้อยคำตำแหน่งหรือการต่าว่าทั้งเป็นการตำแหน่งของและผู้อื่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาทำให้พบว่า มีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อการแสดงออกถึงการบริการในหลายลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อเพลง การใช้คำสองแเปล่งง่าย การใช้คำต้องห้าม ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การใช้ถ้อยคำสำนวน จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานพบว่า ถ้อยคำบริการมักเป็นคำหรือวลีสันๆ และถูกนำไปใช้ขยายคำอื่นในประโยค เพื่อให้มีความหมายที่รุนแรง โดยคำศัพท์ที่ใช้มีทั้งเป็นคำนามและคำกริยา ส่วนวลีหรือกลุ่มคำที่พบมักปรากฏอยู่ในชื่อเพลง บ้างก็มีรูปแบบเป็นสำนวน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการใช้คำศัพท์หรือวลีหรือสำนวนที่เป็นการบริการดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

- คันเป็นจั่งนองคิดไว้ สิถือว่าอ้ายเป็น
หมายห่วงก้าง จากกันดีดี อย่าเป็นหมายห่วงก้าง

(เพลงหมายห่วงก้าง
ขับร้องโดย ขัญญา อาร์สยาม)

- มาเจ็บใจแจง ย่อนถึกแทงข้างหลัง
อกหักจังจัง คือใจขาด ป้าดตี้โร่ เจ็บคักขนาด
คือสายฟ้าฟัด คือนิยายนำเสนอ คนที่แทงข้าง
หลัง ก็เป็นเพื่อนเรา เปิดคำสิเว้า ย่อนถึกแทงข้าง
หลัง

(เพลงแทงข้างหลัง ขับร้องโดย
หญิงลี ศรีจุมพล)

จากตัวอย่างที่ 1 พบว่าในบทเพลงลูกทุ่ง
อีสานร่วมสมัยมีการใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงการตำแหน่ง

ด่าทอที่เป็นความคิดเชิงลบอยู่หลายลักษณะ บ้างก็เป็นถ้อยคำสำนวนที่ประชาดประชัน โดยกล่าวถึงผู้ที่ถูกตำแหน่งด้วยการใช้ความเปรียบกับสัตว์บ้าง หรือพฤติกรรมสัตว์บ้าง ทั้งนี้ที่นิยมนำมาเปรียบพนว่ามีการใช้คำว่า “หมาย” “ Crowley” เช่น เพลงหมายห่วงก้าง กล่าวคือ คำว่าหมายห่วงก้าง หมายถึง คนที่ห่วงของที่ตนไม่มีสิทธิ์ คนที่กันท่าคนอื่นในสิ่งที่ตนได้ใช้ประโยชน์แล้วหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้ หรือสำนวนคำว่า “แทงข้างหลัง” หมายถึง การทำร้ายคนที่ใกล้ชิดจากคนที่น่าไว้วางใจ นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อเพลงโดยนำสำนวนที่มีสื่อถึงการบริการด้วย เช่น เพลงหมายวัด เพลงไ胥่เน่า มีการใช้คำว่า “หมายหัวเน่า” เพลงขี้ยา มีการใช้คำว่า “บักหมาย” ซึ่งเป็นคำด่าในวัฒนธรรมอีสาน หรือคำว่า “ Crowley” เช่น Crowley คำวายยำ, Crowley, แคร์หยิ่ง..ส่า Crowley, เป็น Crowley เป็นต้น

นอกจากการใช้ถ้อยคำสำนวนแล้ว ยังพบว่ามีการใช้คำด่าที่อ้างถึงบรรพบุรุษซึ่งก่อให้เกิดความรุ้สึกที่กระบวนการรณรงค์ต่อผู้ถูกบริการได้

ตัวอย่างที่ 2

- โคลตรพ่อโคลตรแม่มึงเอี้ย เคยอักกันเข้า
จำได้บ่ หรือเจ้าแค่จะสิมาลีส่อ พอให้อยากแล้วก็สิ
จากไป

(เพลงอักแท้แม่มึงติ ขับร้องโดย เต๊ะ ตะรากลตอบ)

จากตัวอย่างที่ 2 พบว่าการใช้ถ้อยคำ อ้างถึงบรรพบุรุษของผู้ถูกบริการที่เป็นไปในเชิงลบและถือเป็นคำไม่สุภาพ ดังกรณีในเนื้อเพลง มีคำว่า “แม่มึงติ” “โคลตรพ่อโคลตรแม่มึงเอี้ย” ซึ่งเป็นการบริการคนรักเก่าที่ได้มาหลอกลวงและได้บอกเลิกภักนี้ไปแล้ว ทำให้ผู้บริการนั้นเกิดความรุ้สึกโกรธ จึงได้ปริมาณด้วยคำว่า “แม่มึงติ” หรือ “โคลตรพ่อโคลตรแม่มึง” อันเป็นคำด่าที่ได้กล่าว

อ้างถึงบรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษขึ้นมา อนึ่งมีการใช้ถ้อยคำว่า “ลีส่อ” ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้คำพวน ที่สืบทอดการหลอกมีเพศสัมพันธ์ด้วย ทั้งนี้การใช้คำพวนก็มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความรุนแรง เกี่ยวกับเรื่องเพศให้กลایเป็นการเล่นของรูปแบบภาษาได้อย่างน่าสนใจ

1.2 การตั้งชื่อเพลง

การตั้งชื่อเพลงในงานวิจัยนี้ หมายถึง วิธีการตั้งชื่อเพลงโดยใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงการบริภาษหรือถ้าที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่ง อีสาน การเลือกใช้ถ้อยคำบริภาษนำมาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลงเป็นกลวิธีทางภาษาอีกอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นสาระความคิดที่สำคัญของการนำเสนอเนื้อหาบทเพลง การตั้งชื่อบทเพลงโดยการเลือกใช้ถ้อยคำหรือว่าลีต่างๆ ยังสามารถสื่อความคิดและลักษณะเฉพาะได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะการตั้งชื่อนั้นเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษารูปแบบหนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลผู้วัยพับว่า ผู้แต่งเพลงได้มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่เป็นถ้อยคำบริภาษเพื่อมาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลงลูกทุ่งด้วย ตัวอย่างเช่น ชื่อเพลง “ปล่อยไปตายโลด” ขับร้องโดย รัญญา อาร์ สยาม หรือชื่อเพลง “ไปตายทั้งได้กะไป” ขับร้องโดย พ้า อารียา

จากชื่อบทเพลงตามตัวอย่างข้างต้น มีการใช้คำว่า “ไปตายโลด” “ไปตาย” ซึ่งมีลักษณะการใช้ถ้อยคำต้องห้าม นั่นคือ คำที่ห้ามพูด คือคำว่า “ตาย” การใช้คำว่าไปตายโลดในการตั้งชื่อบทเพลงจึงเป็นการใช้คำที่เสื่อมเป็นการสาปแช่งด้วย และเป็นการเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงให้กับถ้อยคำและให้เห็นภาพมากขึ้น นอกจากการใช้คำว่า “ตาย” นำมาตั้งเป็นชื่อเพลงแล้ว ลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษโดยใช้คำว่าตายยังปรากฏในเนื้อเพลงด้วย เช่น เพลงสีสีดิติ ความว่า “ภูสิงดิติ สไปตายทางได้กะไป” ทั้งนี้ พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน (2557, หน้า 456) ได้นิยามคำต้องห้าม (taboo) ว่า 1) คำต้องห้าม คำที่ห้ามพูด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) คำที่ห้ามพูดทุกสถานการณ์ เช่น คำที่หมายถึง อวัยวะเพศ และกิจกรรมทางเพศ (2) คำที่พูดในบางสถานการณ์ เช่น คำว่า ผัว, เมีย, ตาย, มะเร็ง และคำที่เป็นชื่อเรยิกสัตว์ร้ายในขณะเดินป่า เช่น คำว่า เสือ, งู คำต้องห้ามเกิดขึ้นเพราะโดยธรรมชาติมันนุชช์มีความอ雅และความกล้า เรื่องเพศเป็นสิ่งที่มนุษย์เห็นว่าไม่อาเจียน คำที่เกี่ยวกับเพศจึงเป็นคำที่น่าอาเจียนด้วย และกล้ายเป็นคำต้องห้าม ส่วนความกล้าในเรื่องต่างๆ เช่น กล้าความตาย กล้าโรคภัยไข้เจ็บ กล้าสัตว์ร้าย กล้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ทำให้เกิดคำต้องห้าม ตัวอย่างเช่น ชื่อเพลง “หมาห่วงก้าง” ขับร้องโดย รัญญา อาร์ สยาม ชื่อเพลง “เทพบุตรใจหมา” ขับร้องโดย ฐาน ชนิช ชื่อเพลง “ผู้ชายหมาหมา” ขับร้องโดย แพรพรรณ แสงทอง หรือชื่อเพลง “หมาหัวเน่า” ขับร้องโดย แอม ศรันวินทร์

จากตัวอย่างที่กล่าวมา พบว่ามีการเลือกใช้คำว่า “หมา” มาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลง และถ้อยคำเหล่านี้มีลักษณะเป็นการบริภาษหรือการถกothot อีกด้วย ทั้งการใช้คำศัพท์ว่าหมาในวัฒนธรรมทางภาษาของคนอีสานพบว่า นอกจากจะเป็นคำเรยิกสัตว์สี่เท้าเลี้ยงลูกด้วยนม มีขนคลุ่มตัวประเภทหนึ่งแล้ว ยังมีการใช้คำว่าหมาในบริบทอื่นๆ ที่เป็นถ้อยคำเชิงบริภาษด้วย เช่น หมาหมู่หมายถึงกลุ่มนรุมทำร้ายคนๆ เดียว หมาห่วงก้างหมายถึงคนที่ห่วงของที่ตนเองไม่สามารถจะเอาได้ หมาหัวเน่า หมายถึงคนที่เป็นที่รังเกียจของคนอื่น และสำนวนหมาเห่าใบตองแห้ง หมายถึงคนที่เก่งแต่พูด การใช้คำว่าหมาในการตั้งชื่อเพลงเหล่านี้ยังบ่งบอกถึงการแบ่งแยกและการเหยียดหยามและดูถูกดูแคลนด้วย นอกจากนี้ ในวัฒนธรรมทางภาษาของคนอีสานมีการคำที่ใช้ประนามหรือกล่าวตำหนิดูหมิ่นคนอื่นด้วยการใช้

คำศัพท์ว่าหมายอีกหมายคำด้วยกัน เช่น หมายเดือน สิบสอง, บักชาติหมาย สันดานหมาย, ชั่วปานหมาย, ลูกบักหมาย, เว้าหมาย, หมายสีแม่มีนึง เป็นต้น

วิสันต์ ลูวิสุทธิ์ (2547, หน้า 21) เสนอให้เห็นว่าชื่อสัตร์บางชนิดนั้นเป็นคำต้องห้ามที่พบได้เสมอในสังคมต่างๆ ซึ่งในแต่ละสังคมจะมีคำต้องห้ามประเภทนี้แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้นๆ สำหรับสำนวนที่ประกอบด้วยชื่อสัตร์ที่ผู้บาริภาษาในภาษาไทยเลือกใช้นั้น ล้วนเป็นสัตร์ที่คนในสังคมไทยเห็นว่าเป็นสิ่งอับมงคล ไม่ดีไม่งาม อันไม่ควรกล่าวถึงทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำที่ส่อให้เห็นพฤติกรรมและลักษณะของหมายที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงซึ่งเป็นวิถีการกล่าวด่าฯ เช่น เพลง “อย่าเห่า” ขับร้องโดย ป้อมปี้ ท็อบไลน์ ทั้งนี้คำว่า “อย่าเห่า” หรือ “ปากหมาย” เป็นสำนวนใช้หมายถึงชอบพูดจาว่าร้ายคณอื่น ถ้อยคำเหล่านี้ล้วนมีความหมายเชิงลบเพื่อแสดงความคิดที่เสื่อมเป็นการดูหมิ่นดูแคลนและแสดงถึงความไม่ชอบไม่พอใจต่อผู้ที่ถูกต่อว่าอย่างรุนแรงเช่นกัน ฉะนั้น การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งอีสานโดยใช้ถ้อยคำบริภาษมาใช้ถือเป็นกล่าวอีกภาษาอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุ่งมองและความคิดเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกกล่าวถึง หรือถูกตำหนิตاختอเพื่อแสดงทัศนคติเชิงลบ คำศัพท์ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงจึงแหงทัศนคติทางสังคมบางอย่างได้

1.3 การใช้คำสองแเปล่งสองคำ

คำสองแเปล่งสองคำ หมายถึงถ้อยคำที่สามารถสื่อความหมายได้เป็น 2 นัย โดยนัยความหมายหนึ่งคือความหมายตามตัวภาษา ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือความหมายแฝงที่ส่อในเชิงเรื่องเพศ กิจกรรมทางเพศ เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ แรงประณາทางเพศ หรือวัյรยะเพศ ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดความอภิริมย์ ชวนขบคิด และสร้างความขบขันไปพร้อมกัน การใช้คำสอง

แเปล่งสองคำที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีลักษณะเป็นการใช้ถ้อยคำบริภาษพบว่า มีการใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อตำหนิและเป็นการประณามพฤติกรรมหรือการกระทำการของอีกฝ่ายหนึ่งโดยให้มีความเกี่ยวโยงกับเรื่องทางเพศ ซึ่งในวิถีวัฒนธรรมอีสานก็มีความคิดความเชื่อว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องต้องห้าม น่าอาย ไม่ควรนำมาพูดคุยหรือกล่าวถึงในพื้นที่สาธารณะ จะนั่นหากถ้อยคำที่สื่อในเรื่องเพศถูกนำมากล่าวในพื้นที่ดังกล่าวก็มักจะมีลักษณะเป็นการกล่าวต่อว่าและตำหนิเป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างที่ 3

- ผู้หญิงบ้าได้มือเดียว คนเคี้ยวๆ กะปล่อยเข้าไป อ้ายอย่าช้ำคักหมาย ประเทศไทยบสิ้นไร่ สตรี ผู้หญิงที่อักเดียวใจเดียว คนบ้าเคี้ยวตีๆ กะมีใช้สมองแน่นตี้ อ้ายอย่าสิบึกให้ดีหลาย

(เพลงผู้หญิงบ้าได้มือเดียว
ขับร้องโดย ตึกแตน ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 3 มีการเลือกใช้คำบริภาษที่แสดงถึงการใช้ภาษาไม่สุภาพที่สัมพันธ์กับความคิดเรื่องเพศ ดังกรณีการใช้คำว่า “เคี้ยว” ซึ่งเป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ร่าน บางที่ก็ใช้กับคำว่าคัน เป็นคำนี้คาย (บัญเกิด พิมพ์วรรณราภุล และนาพร พิมพ์วรรณราภุล, 2545, หน้า 204) มาใช้ตำหนิต่อว่าผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายตรงกับสำนวนที่ว่า “มากซี้ หมายผัว” มีข้อสังเกตว่า คำว่า “เคี้ยว” ในวัฒนธรรมภาษาของคนอีสานมักใช้กล่าวตำหนิเฉพาะผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่

2. การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า metaphor หมายถึงการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่งซึ่งอยู่ต่างกัน โดยดึงลักษณะเด่นของแบบเปรียบมาเปรียบเทียบกับ

แบบถูกเบรียบ อุปลักษณ์ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรม มีความเป็นรูปธรรมและช่วยทำให้เข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น (Kovecses, 2005) อุปลักษณ์ในงานวิจัยนี้ หมายถึงถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงการเบรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง หรือเบรียบเทียบของสองสิ่งว่ามีลักษณะเหมือนกัน มีคำเบรียบที่บ่ง “เป็น” และ “คือ” หรือเบรียบที่บ่งโดยนำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการนำมาล่าวทันที ทั้งนี้ถ้อยคำอุปลักษณ์ เชิงบริภาษานี้จึงเป็นรูปภาษาที่เป็นความเบรียบ เพื่อแสดงความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่งด้วยคำหรือข้อความที่อ้างถึงสิ่งอื่น จากการศึกษาการใช้อุปลักษณ์ในเชิงบริภาษ ที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานพบว่า มีรายละเอียดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

- น้องบีได้อยากเป็นควาย สีเป้ไปทางใต้ กะไป บต้องมาขอร้องขอความเห็นใจจากน้องให้อ้ายกลับคืนไปซะไป

(เพลงบังจักเม็ด ขับร้องโดย ตีกแตน ชลดา)

- อาย่าพึงหลงเจ้าของว่าน้องถิ่มอ้ายบีได้ คนหลายใจมักง่าย บ่แม่นควายโตเก่า สิยอมให้ตัวซ้ำๆ ชากรๆ

(เพลงสันดำเนิน เจ้าของ กระต่าย พรรณนิภา)

จากตัวอย่างที่ 4 จะพบการเลือกใช้อุปลักษณ์เพื่อประชดประชันเสียงดี โดยมีการใช้คำว่า “เป็น” ใช้เบรียบที่บังคับสัตว์ นั่นก็คือ “ควาย” นำมาเป็นแบบเบรียบอันเป็นถ้อยคำ ถ่าทอกในวิถีวัฒนธรรมไทยที่คนส่วนใหญ่เข้าใจได้โดยง่าย กล่าวคือ ควายในบริบทของการบริภาษ หมายถึงคนโง่ ความซื้อ ไร้สมอง ในขณะที่คำว่า

“หมายหัวก้าง” เป็นสำนวนหมายถึงคนที่หางของที่ตนไม่มีสิทธิ คนที่กันท่าคนอื่นในสิ่งที่ตนใช้ประโยชน์ไม่ได้ โดยปรากฏคำเชื่อมที่แสดงให้เห็นการเบรียบที่บ่งคือ คำว่า “เป็น” และมีแบบเบรียบคือ คำว่า “ควาย” และ “หมาย” ฉะนั้นถ้อยคำบริภาษจึงปรากฏใช้เพื่อแสดงถึงการตำหนิ ถ่าว่า มีข้อสังเกตว่า กลวิธีการบริภาษโดยใช้ถ้อยคำ อุปลักษณ์เบรียบกับควายเพื่อสื่อความหมายถึงความโง่ ยังปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานในรูปแบบอื่นด้วย เช่น เพลงรัง ดังเนื้อความว่า “...เบิงตาเดียวกะสู ว่าอ้ายบีคือเก่า น้องกินข้าวบีได กินหญา...” แสดงให้เห็นนัยความหมายของการใช้คำว่า “ควาย” ใน การกล่าวคำบริภาษ เช่นกัน ลักษณะนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาในการบริภาษโดยอ้อมໄได การแสดงการบริภาษดังกล่าวนี้ยังเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำถ่ำทอกหรือคำตำหนิที่หยาบคาย เนื่องจากเนื้อหาบทเพลงเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าผู้แต่งเพลงได้เลือกใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความซึ้งเป็นการบริภาษโดยอ้อม เพราะอาศัยการตีความจากรูปภาษาที่ไม่ได้สื่อความโดยตรง

ตัวอย่างที่ 5

- กะเข้าใจอ้าย กะสู๊ไดตี ตัวอ้ายนี้คือจังหมายหัวเน่า เน่าเบิดความหมาย เบิดประโยชน์ให้เจ้า คือขี้เก้าที่เจ้าเขี้ยถิ่มไป ขักเจ้าเบิดหัวใจ บ่มีความหมายกับเจ้าบ่นง ถิ่มอ้ายคือไปอ้างอัง

(เพลงไปเน่า ขับร้องโดย เต้ย อภิวัฒน์)

จากตัวอย่างที่ 5 มีการใช้คำว่า “หมายหัวเน่า” ขี้เก้า และ “ไปอ้างอัง” มาเป็นแบบเบรียบเพื่อใช้ในการเบรียบที่บังคับคนรักที่หมัดค่าไว้ความหมายโดยเบรียบว่า “อ้าย” (ชายคนรักเก่า) คือ เมื่อถูกหงสูงสาวหักอกทำให้พ่ายรักไปแล้ว จึงเหมือนกับสิ่งของที่ไร้ค่าไร้ราคา ไม่มีความหมายใดๆ เบรียบที่มีอ่อนกับ “หมายหัวเน่า” ซึ่งเป็น

สำนวนไทย หมายถึงคนที่เป็นที่รังเกียจของกลุ่มคนที่ไม่มีใครคบด้วย คนไร้ประโยชน์ไร้คุณค่า ส่วนการเปรียบโดยใช้คำว่า “ขี้เล้า” ซึ่งหมายถึงสิ่งของไร้ค่าไร้ประโยชน์ เช่นกัน ในทำนองเดียวกับการเปรียบโดยใช้คำว่า “ไข่ห้างหัง” (ไข่ที่แม่ไก่ไม่ฟักแล้วถูกทิ้งไว้ในรัง) ซึ่งหมายถึงสิ่งของไร้ค่าไร้ความหมาย ไม่มีประโยชน์ด้วย ฉะนั้นการทำที่ผู้ฟังเพลงสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้ร้องต้องการสื่อได้ ผู้ฟังจะต้องอาศัยการตีความอุปลักษณ์เหล่านี้ด้วย

เนื่องจากอุปลักษณ์เป็นการสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูปภาษาและมีความกำหนด ฉะนั้นการใช้อุปลักษณ์เพื่อตำแหน่งหรือบริภาษ นอกจากจะช่วยให้ความหมายนั้นกำหนด “ไม่ชัดเจน” ผู้ฟังไม่แน่ใจว่าเป็นการตำแหน่งหรือต่อท่อหรือไม่ อุปลักษณ์ก็ยังช่วยให้การตำแหน่งหรือการบริภาษันนั้นฟังดูรุนแรงน้อยลงด้วย ชาร์เตอร์ส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) ชี้ให้เห็นว่าอุปลักษณ์นั้นเป็นเครื่องมือทางภาษาที่สามารถโน้มนำให้ผู้ฟัง คุณสมบัติของอุปลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลและการมโน่นั้นทำให้เมื่อใช้อุปลักษณ์จะเกิดการประสานกันระหว่างความคิด กับอารมณ์ส่งผลทำให้อุปลักษณ์มีพลังโน้มนำใจเหตุนี้อุปลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ไปสู่ผู้ฟังได้อย่างน่าสนใจ

3. การใช้แนวเทียบ

“แนวเทียบ” เป็นคำศัพท์บัญญัติขึ้นมาใช้แทนคำว่า analogy ในภาษาอังกฤษ ในทางภาษาศาสตร์ลักษณะของแนวเทียบ คือ การสร้างรูปแบบทางภาษารูปแบบหนึ่งขึ้นมาโดยอ้างอิงจากรูปแบบที่มีอยู่แล้ว แนวเทียบนี้ใช้ได้ทั้งในเรื่องของการเทียบเสียงและเทียบรูปแบบเพื่อสร้างคำทั้งนี้นั้นทันนัย ประสานนาม (2548, หน้า 185) ได้กล่าวให้เห็นว่า “การสร้างคำโดยอาศัยแนวเทียบ เป็นกลวิธีทางภาษาที่สร้างคำใหม่ขึ้นมาจากการที่ผู้อ่านคุ้นเคยเป็นอย่างดีโดยบิดพลิกบางส่วนของคำ อาจเป็นพยัญชนะ สาร หรือวรรณยุกต์”

แนวเทียบมักใช้เพื่อให้เหตุผลในการโต้เถียงหรือโต้แย้ง เป็นวิธีการที่ใช้ในการอธิบายหรือบรรณนา (ราชบันฑิตยสถาน, 2545, หน้า 22) ดังนั้นการสร้างคำโดยอาศัยแนวเทียบจึงเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างถ้อยคำขึ้นใช้ในภาษาโดยนำคำที่มีเชื่อมโยงมาเป็นแนวเทียบ จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาโดยการใช้แนวเทียบที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

- อนาคตของน้อง ต่อไปเป็นครูเป็นหมอ
อนาคตของอ้ายนิน้อ บีโรคตับกะโรcombe เร็นนี้ล่ะ
ความฝันเจ้าไปไกล ความฝันอ้ายอยู่กับชุมชี้ยา
สองເຫຼາຕ່າງກັນວ່າ นางຝຳກັບນັກຂຶ້ຢາ 2019

(เพลงชี้ຢາ 2019 ขับร้องโดย เต๊ะ ตะกูลตอ)

ตัวอย่างที่ 6 เป็นเนื้อหาบางส่วนที่มาจากบทเพลงชี้ຢາ 2019 ขับร้องโดยเต๊ะ ตะกูลตอ บทเพลงนี้กล่าวถึงชายหนุ่มที่ได้พบกับหญิงสาวแต่กว่าทั้งสองคนมีความแตกต่างกันมาก ผู้หญิงมีฐานะการศึกษาดี ส่วนผู้ชายเป็นคนเหลวไหล ประพฤติดิบไปในทางที่ไม่ดี เป็นคนขี้เหล้ามายา จึงได้เบรียบตันเองกับหญิงสาวที่เป็นที่รักว่า “สองເຫຼາຕ່າງກັນວ່າ... นางຝຳກັບນັກຂຶ້ຢາ 2019” เป็นคำที่ผู้บริภาษสร้างขึ้นเพื่อกล่าวตำแหน่งหรือประชดประชันตนเองโดยอาศัยสำนวนที่เป็นที่รู้จักกันดี นั่นคือ “นางຝຳກັບhmaວັດ” หรือสำนวนที่ว่า “ດອກຝຳກັບhmaວັດ” คือคนที่มีความแตกต่างกันทั้งรูปร่างหน้าตา ชนชั้น และสถานภาพ นำมาเป็นแนวเทียบ ความไม่เข้ากันที่เป็นการนำเสนอคำว่า “ນັກຂຶ້ຢາ 2019” เข้ามา ซึ่งปกติคนส่วนใหญ่จะคุ้นชินกับคำว่า นางຝຳกັບhmaວັດเท่านั้นกับคำที่ผู้บริภาษได้สร้างขึ้นใหม่โดยใช้กลวิธีการใช้แนวเทียบ แสดงนัยเสียดสีประชดประชันว่าตนเองนั้นไม่เหมาะสมคู่ควรกับหญิงสาวคนนั้นแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 7

- พ.แฟน บ.แม่น ค.ความ หยุดทำร้ายหัวใจน้องสาว โยนกิมให้หมายสาเด้ออ้ายจำ ใจน้องดวงนี้ น้องมันเป็นคนบดี บดีที่อักข้ออ้ายหยาญ ใบกับเข้าสา อ้ายอักเข้าสิล้มสิตาย ปล่อยน้องคือจั่งบังไฟ ฉุดแล้วสิไปสิตกกะส่าง

(เพลงโนนใจให้หมาย กินขับร้องโดย ตึกแตน ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 7 เป็นเนื้อเพลงบางส่วนที่คัดมาจากบทเพลงชื่อโนนใจให้หมาย กินขับร้องโดยตึกแตน ชลดา ส่วนที่เน้นให้เห็นคือคำว่า “พ.แฟน” ไม่ใช่ “ค.ความ” เป็นการใช้คำว่า “พ.แฟน” ซึ่งเป็นบทท่องพยัญชนะไทยที่รู้จักกันมาเป็นแนวเทียบเพื่อสร้างคำใหม่ขึ้นมา นั่นคือ “พ.แฟน” ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในบทท่องตัวพยัญชนะไทย พ.แฟนหรือแฟนที่เป็นคนรักในที่นิกลายเป็นคนที่ถูกร้ายจิตใจ เป็นผู้ถูกกระทำจากชายคนรักอันเป็นการส่อให้เห็นว่า พ.แฟน เป็นคนที่มีจิตใจไม่ใช้สัตว์หรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นการสร้างคำขึ้นมาเพื่อใช้ดำเนินผู้ชาย อนึ่งยังมีการสร้างคำเชิงเบรียงเพื่อใช้เป็นแนวเทียบขึ้นมาด้วย นั่นก็คือ “ปล่อยน้องคือจั่งบังไฟ” ซึ่งบังไฟนี้เป็นประเพณีในวัฒนธรรมอีสาน เป็นดอกไม้ไฟขนาดใหญ่ ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ บรรจุดินปืน มีหางยาวใช้จุดในงานบุญบังไฟบุญชาพญาเตนเพื่อขอฟ้าขอฝนอันเป็นกิจกรรมเชิงประเพณีที่เป็นสิริมงคลเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนบ้านเมือง แต่การส่อความหมายของคำว่า “บังไฟ” ในส่วนนี้ หมายถึงผู้หญิงที่ถูกทิ้งเสื่อมเสื่อเป็นบังไฟที่ถูกจุดทิ้งแบบไร้ความหมาย ไม่มีค่าแต่อย่างใด อันเป็นการนำเอารูปสัญลักษณ์ที่เด่นชัดในวัฒนธรรมอีสานมาใช้ส่อความหมาย นั่นคือบังไฟ เช่นนี้จึงส่อให้เห็นว่าบังไฟในความเบรียงนี้ เป็นสิ่งที่ไร้ค่า ซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน

โดยสิ้นเชิงกับความหมายในทางวัฒนธรรม คำที่สร้างโดยอาศัยแนวเทียบเช่นนี้จึงมุ่งที่จะดำเนินและเสียดสีผู้ชายที่ทอดทิ้งและชอบทำร้ายจิตใจผู้หญิงคนรักนั่นเอง

4. การใช้ถ้อยคำนัยผลกระทบ

ถ้อยคำนัยผลกระทบ (verbal irony) ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงข้ามกับความคิดของผู้พูด เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายแตกต่างไปจากความหมายของคำที่ใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ ดำเนินด่าทอ มักใช้เพื่อแสดงอารมณ์ขันหรืออารมณ์โกรธ (Gillard, 2003, หน้า 664) ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย พบว่าส่วนใหญ่เนื้อเพลงจะนำเสนอให้เห็นการใช้ถ้อยคำนัยผลกระทบเพื่อเป็นการดำเนินหรือแสดงอารมณ์เชิงลบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

- มีแสงโอลด์สู สวนกูสิอยู่ผู้เดียว จากนี้ บ่มหงังเกี้ยว สิอยู่ผู้เดียว บกี้วากับไฟ

(เพลงมีแสงโอลด์สู ขับร้องโดย สาม ชุตima)

จากตัวอย่างที่ 8 พบเนื้อหาของบทเพลงที่สื่อให้เห็นถึงถ้อยคำนัยผลกระทบที่มีลักษณะเป็นการแสวงแผลงนำ ที่ว่า “มีแสงโอลด์สู สิอยู่ผู้เดียว บกี้วากับไฟ” จะเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวจัดอยู่ในรูปการอนุญาต เพราะมีเนื้อความที่สื่อให้เห็นว่าถึงการอนุญาตจากคำว่า “มีแสงโอลด์สู” (มีความสุขกันได้เลย) จะเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวจัดอยู่ในรูปวัจนกรรมการอนุญาต เพราะดูเหมือนจะให้ความยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นั่นคือ การไปคบคนใหม่ แต่ทว่าเป้าประสงค์ของผู้พูดไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งไปมีคืนใหม่ตามคำอนุญาตของตนจริงๆ แต่เป็นการสื่อความหมายในเชิงการประชดประชันด้วยความรู้สึกน้อยใจเพียงเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 9

- อ yogurt น้อยๆ ชีวิตช่วงหนึ่งมันก็เคยสวย
แม้สุดท้ายมันจะเง้อชวยก็ช่างมันก็ช่างมัน อ yogurt
น้อยๆ ก็มีช่วงหนึ่งที่รักแต่ฉัน แม้สุดท้ายจะออก
สั้นดาน นอกใจกันก็ช่างเชื่อ ไม่มีความจำเป็น
ไดๆ ที่ต้องลืม ฉันจะจำเชือเอ้าไว้เสมอ คนที่พำ
ขึ้นสรวรค์ และพานรภมาให้เจอ คนอย่างเชื่อ คือ
โครตรเลวในดวงใจ

(เพลงโกรตเลวในดวงใจ
ขับร้องโดย ตึกแต่น ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 9 พบว่ามีการใช้ถ้อยคำ
นัยผกผันที่เป็นการบริภาษ อันเป็นการแสดง
ความรู้สึกนิยม (expressive) คือถ้อยคำที่ผู้พูดใช้
แสดงเพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกหรือสภาวะทาง
จิตใจของตนเอง แต่ว่าการกล่าวถ้อยคำเหล่านี้สื่อ
ให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้มีความรู้สึกเช่นนั้นจริง แสดง
ว่าผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อต้องการ
ดำเนิน การใช้ถ้อยคำนัยผกผันปรากฏตั้งแต่ชื่อ
บทเพลง “โกรตเลวในดวงใจ” ทั้งนี้หากพิจารณา
ตามรูปภาษาจะเห็นว่ามีเนื้อความที่สื่อถึงการมี
คุณค่าและความรักความผูกพันอยู่ด้วย การใช้
ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามกัน คือ “โกรต
เลว” กับคำว่า “ในดวงใจ” ซึ่งหากพิจารณาใน
บริบทที่มีการใช้ในสังคมไทย คำว่า “ดวงใจ” เรายา
มักคุ้นชินกับความหมายในเชิงบวก หมายถึง
ผู้เป็นที่รัก เช่นมีประโยชน์คือ “ลูกคือดวงใจของพ่อ
แม่” หรือ “สุดที่รักในดวงใจ” เป็นต้น

อนึ่งยังมีการใช้ถ้อยคำแบบกล่าวเกินจริง
เพื่อแสดงการบริภาษด้วย นั่นคือ “พำขึ้นสรวรค์
และพานรภมาให้เจอ” ดังนั้นในบทเพลงหนึ่งๆ
ผู้แต่งเพลงจึงมีกลวิธีที่หลอกหลอนเพื่อเน้นย้ำ
ให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามอารมณ์
ความรู้สึกของผู้พูดไม่ได้ชื่นชมหรือแสดงความ
รักอย่างบริสุทธิ์ใจทั้งหมด แต่สื่อความรู้สึกน้อยใจ

เสียใจเป็นสภาวะทางจิตใจด้านลบ และก็มีนำเสียง
ประชาดประชันผู้ชายที่เป็นที่รักว่า เป็นคนแล้ว เป็น
เจ้าชู้ เป็นคนที่มีพฤติกรรมนอกใจอยู่เสมอ ซึ่งตรง
กับสำนวนไทยที่ว่า “ทั้งรักทั้งเกลียด” นั่นเอง

5. การใช้คำถาม rhetorical question

คำถามเชิงวากศิลป์ (rhetorical question) คือคำถามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง เป็นประโยชน์ที่มีโครงสร้างของประโยชน์คำถามแต่มี
ความหมายเป็นประโยชน์ของออกเล่า โดยอาจใช้เพื่อ
ให้ผู้ฟังคล้อยตามความเห็นของตน แนะนำ หรือ
เพื่อขอร้อง (ราชบันฑิตยสถาน, 2557, หน้า 387)
และในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยหมายถึงคำถามที่ไม่
ต้องการคำตอบ แต่เว้นที่ว่างให้ผู้รับสารได้คิด
หาคำตอบเอง และผู้ส่งสารก็คาดหวังให้ผู้รับสาร
คิดตอบให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ
ของผู้ส่งสารด้วยเช่นกัน (Fowler, 1999, หน้า 40)
จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย
พบว่ามีการใช้คำถามเชิงวากศิลป์ในหลากหลาย
ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

- เทพบุตรใจหมายมีคำว่าพ่อ เอ็ดเวร์เร็ด
กรรมหยังหนอ? ล่างเกิดมาพ้อคนหลายใจ
(เพลงเทพบุตรใจหมาย ขับร้องโดย ฐาน ชนิษ)

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นการใช้คำถามที่ไม่
ต้องการคำตอบเพื่อตัดพ้อต่อว่าตนเองว่า ทำเวร
ทำการมอะไรจึงได้มาพบเจอกับผู้ชายคนนี้ ดังนั้น
จึงมีการใช้คำว่า “หยังหนอ” (อะไหร่หรือ) ทั้งนี้
ไม่ต้องการคำตอบ แต่ได้ชี้แนะให้คนฟังเข้าใจว่า
การได้พบเจอหรือพบกับผู้ชายหลายใจถือเป็น
เวรกรรม

ตัวอย่างที่ 11

- บมีนตาสั้นติ? บมีนตาสั้นบ? โอ้ยละน้อ
อ้ายอย่ามาถามเซ้าซี้ แล่นนำเข้าแล้ว แต่อ้ายยัง

กลับมาอีกครั้ง สิส่องหาสะเตกติด? บ่มีนตาสันติ? (เพลงบ่มีนตาติด ขับร้องโดย กิก รุ่งนภา)

จากตัวอย่างที่ 11 เป็นรูปประโยคคำถาม เชิงตำแหน่ง เนื่องจากมีการตำแหน่งถึงชาติที่เป็นคนรักว่า “ไม่พินิจพิจารณาดูให้ดีหรืออย่างไร และแสดงเจตนาเชิงตำแหน่งว่า “ไม่ลืมตาดูหรืออย่างไร” และ “จะมาพูดมาถกถามอีกทำไม” ในเมื่อเลิกراكันไปแล้ว ซึ่งการตั้งชื่อเพลงว่า “บ่มีนตาติด...” ก็เป็นการใช้คำนามเชิงวากศิลป์อันเป็นกลวิธีทางภาษาในการตำแหน่งด่าทอของคลิปที่ทำให้ผู้ฟังสารต้องผิดหวัง ตัวอย่างเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นภาพหรือความคิดที่ได้จากการลิขิตวิธีทางภาษาที่มีหลากหลายลักษณะ แต่ภาพทั้งหมดล้วนล่อความหมายในเชิงลบให้แก่ผู้ที่ถูกกล่าวถึง เป็นการใช้คำนามวากศิลป์เพื่อเน้นย้ำภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำคือ ถูกทิ้ง หรือถูกบอกเลิกira ซึ่งสือให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกเพื่อให้ผู้ฟังบทเพลงได้รับรู้และเข้าใจชัดเจนมองเห็นภาพมากยิ่งขึ้น

6. การใช้ทำเนียบภาษา

ทำเนียบภาษา หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า register หมายถึงภาษาแบบหนึ่งที่ต่างจากภาษาแบบอื่นของภาษาเดียวกันตามปริบทของ การใช้ภาษา ต่างกันตามแวดวงอาชีพ เช่น ภาษาช่างตัดเสื้อ ภาษาแพทย์ ภาษากฎหมาย ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาโฆษณา ภาษาธุรกิจ ต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เช่น ภาษาที่ใช้เพื่อทักทาย เพื่อขอร้อง เพื่อขอบคุณ ต่างกันตามสถานการณ์ เช่น ภาษาเป็นทางการ และภาษาไม่เป็นทางการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, หน้า 379) ดังนั้นการใช้ทำเนียบภาษามาเป็นเครื่องมือในการสร้างกลวิธีทางภาษาในที่นี้ จึงสือให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่ต่างกันตามหน้าที่ สถานการณ์ วัตถุประสงค์ และแวดวงอาชีพด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย พบร่วมกับการใช้

กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษโดยการเล่นกับทำเนียบภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12

- ภูมิใจหลายชั้นบ่ ทีมาล่อให้คนอักได พอเข้าอักกีมิ่ให้เสียใจ คั่นบ่แม่นนิสัยคือสิเป็นสันดาน

(เพลงขี้ค้านเจ็บ ขับร้องโดย ลำเพลิน วงศกร)

จากตัวอย่างที่ 12 เป็นเนื้อเพลงบางส่วนของเพลงลูกทุ่งชื่อเพลง “ขี้ค้านเจ็บ” ขับร้องโดยลำเพลิน วงศกร เนื้อหากล่าวถึงหญิงสาวที่ได้มาหลอกให้ชายหนุ่มหลงรัก ทั้งนี้หญิงสาวมีพฤติกรรมชอบช่วยหนุ่มหลายคนในเวลาเดียวกัน ทำให้ชายหนุ่มคนนี้เสียใจจึงได้ตัดพ้อต่อว่าหญิงสาวดังกล่าว ทั้งนี้ทำเนียบภาษาที่มีปรากฏในเพลงนี้ คือ ภาษาตามสถานการณ์ในรูปแบบไม่เป็นทางการ จากตัวอย่างผู้บริภาษได้เลือกใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการมาใช้ด้วยหรือตำแหน่งหญิงสาวผ่านคำว่า “สันดาน” ซึ่งในบริบทภาษาถิ่นอีสานนี้หมายถึงคนที่มีอุปนิสัยเลวหรือมีพฤติกรรมไปในทางไม่ดี เช่น ถ้อยคำเชิงบริภาษในวัฒนธรรมอีสานนั้นจะมีการใช้คำว่า บักสันดาน, อีสันดาน, สันดานหมา, สันดานช้ำ, สันดานแท๊ๆ หรือสามารถใช้คำว่า สันดาน เพียงคำเดียวโดยก็สามารถสื่อความหมายในทางลบได้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 13

- มาเย้อ...ขัวญเย้อ ให้เจ้าเป็นคู่ครองอยู่ ดอกผีป่าช้า ให้เจ้าเป็นผีบ้ามีแต่แนวป่วง ย่างไปไสมาไสเมี๊แต่คนหัวง อย่าได้มีความสุขคือจังย้าย... สาธุ สาธุ สาธุ ตายแน่เหมะ โอ้ย...

(เพลงอ้ายมั่นคนชัว,
ขับร้องโดย มอส คำมากบิน)

จากตัวอย่างที่ 13 เป็นเนื้อเพลงบางส่วน จากบทเพลงชื่อ “อ้ายมันคนช้า” ขับร้องโดยศิลปิน mos คำหมายบิน เนื้อความกล่าวถึงผู้ชายที่ผิดหวังในความรัก กล่าวคือ หญิงคนรักได้ไปแต่งงาน กับชายอื่น และมีผู้บริการเป็นผู้เข้าร่วมพิธีกรรม การแต่งงานตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน โดยผู้บริการนั้นได้ทำหน้าที่เป็นเหมือนผู้ช่วยหรือเรียกว่า ช่วยในงานแต่งงานนี้ ซึ่งตามปกติบทสู่ข่าวภูมิงานแต่งงานจะเป็นพิธีมงคลและจะกล่าวเรียกว่า ภูมิให้คู่บ่าวสาวพบเจอแต่สิ่งที่ดีงาม ครองรักครองเรือนกัน จะนั่นถ้อยคำภาษาจีงเป็นการอัญเชิญ เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาร่วมเป็นสักขีพยาน และคำชูให้ครุกประஸบแต่ความสุขความเจริญ แต่ทว่าในเนื้อหาของเพลงนี้มีการใช้ทำเนียบททางภาษา คือ ภาษาของหมอกวัญหรือพระมหาณ์ เรียกวัวมาใช้ในการบริการซึ่งมีลักษณะของ การสถาปัตย์ผู้ถูกบริการ นั่นคือ หญิงสาวคนรัก ที่หลอกลวงทำให้หลง คำว่า “มาเย้อ ขวัญเอี้ย...” หรือคำว่า “สาڑ สาڑ สาڑ ตายแน่ແໜ່..” การเล่นกับทำเนียบททางภาษาในบทเพลงนี้เป็นการทำภาษาที่ใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาความเชื่อมาใช้ในบริบทที่เป็นการบริการ คำว่า “มาเย้อ..ขวัญเอี้ย” เป็นคำอัญเชิญเทพยาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้นำเอาขวัญมาสู่บุคคลนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ในชีวิต และคำว่า “สาڑ สาڑ สาڑ” 3 ครั้งนี้หมายถึงคำอาราธนาพระรัตนตรัย เป็นถ้อยคำสรรเสริญในคติทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้การเล่นกับทำเนียบททางภาษาในบทเพลงนี้มีความมุ่งหมายที่จะดำเนินด้วยผู้ถูกบริการที่หลอกลวงให้หลงรัก และการเข้าสู่พิธีบายศรีสู่ขวัญบ่าวสาวในครั้งนี้จึงรวมกับเป็นการเข้าสู่โลกของความเชื่อและศาสนา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์กล่าวอีกภาษาเพื่อแสดงการบริการในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ผู้วิจัยพบว่าการบริการกล่าวคำนี้

และการต่อว่าเป็นคำหือวีลีที่เป็นการใช้ภาษาอย่างไม่เป็นทางการและมักเป็นแบบไม่สุภาพ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งนี้ในมิตินี้ของความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมคือ ภาษาเป็นสิ่งสะท้อนวัฒนธรรม กล่าวคือเราอาจทราบระบบความนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ชนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดทั้งวิถีดำเนินชีวิตของกลุ่มชน ได้จากภาษาที่กลุ่มชนนั้นใช้ โดยอาจสะท้อนให้เห็นได้ในหลายรูปแบบของการใช้ภาษา ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมการใช้ภาษากลุ่มชนต่างๆ บางครั้ง จึงมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้ถึงวัฒนธรรมของผู้พูด การใช้ภาษาและวัฒนธรรมจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้และมีความสัมพันธ์ทางความหมายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำเรียกญาติ คำเรียกสี การใช้คำสรรพนามหรือคำเรียกนานาถิ่น คำต้องห้ามและถ้อยคำบริภาษ ภาษาจีงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการผูกมิตรหรือดำเนินอันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าภาษา มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ในสังคมในการร่วมเสนอความคิดเห็น การแสดงอารมณ์ระหว่างมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในบริบทนั้นๆ อันประกอบด้วย 1) การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นการแสดงการสื่อสารภาวะอารมณ์ภายในถูกแสดงออกมากด้วยภาษา 2) การคิด มนุษย์เราเป็นนักคิดที่คิดด้วยการมองและคิดด้วยการพูด ด้วยระบบการสื่อสารภาษาในตนเองขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำ การคิดด้วยการพูดมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากหน้าที่ของภาษา ถือเป็นเครื่องมือในการคิด และพูดความคิดออก มาเสมือนเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาและการคิด

และ 3) การมีปฏิสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์เป็นหน้าที่อีกอย่างหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังกรณีการทักทาย หรือการกล่าวบริการ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวนำมาศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเกี่ยวกับการบริการที่เชื่อมโยงกับประเด็นสังคมวัฒนธรรมในครั้งนี้

เพลงเป็นศิลปะเพื่อการสื่อสารประเพณี เป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความเก่าแก่ควบคู่กับความเป็นมาของมนุษย์ และยังทำหน้าที่ในการสื่อสารสัญลักษณ์บางอย่างผ่านลักษณะคำร้องซึ่งเป็นสัญลักษณ์เชิงภาษา หรือ วัจนาภาษา (verbal) จะเห็นได้ว่าเพลงเป็นสารที่มีพลังอำนาจอยู่ในตัว เป็นสารที่สามารถบรรจุความคิดของบุคคลในสังคม และความรู้สึกไปสู่ผู้ฟังได้โดยตรง ทั้งยังเป็นสื่อที่มีเสรีภาพในการนำเสนอความคิดอันหลากหลาย อาทิ เหตุการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความรัก ตลอดจนเรื่องเพศ เป็นต้น นอกจากนี้เพลงยังเป็นช่องทางหนึ่งในการระบายอารมณ์ ความไม่พอใจ การแสดงออกถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ รวมถึงความผิดหวังจากความรักผ่านลักษณะคำที่ถูกมองว่าเป็นลักษณะรุนแรง แต่ทว่าในวิถีวัฒนธรรมกลับพบว่าเนื้อเพลงที่มีลักษณะคำรบกวนรุนแรงนั้นเป็นด้วย เพราะถือเป็นสิ่งและอัตลักษณ์ของบทเพลง ลูกทุ่งที่มีผู้คนสื่อสารกันอย่างกว้างขวาง ดังกรณีบทเพลงในปัจจุบันที่เริ่มมีการใช้ลักษณะเชิงบริการ pragmatics เพิ่มขึ้นมาก ซึ่งสื่อให้เห็นว่าลักษณะคำบริการในบทเพลงนี้สามารถเป็นเครื่องระบายความคับข้องใจให้แก่ผู้ฟังได้อีกประการหนึ่ง

การศึกษาในครั้งนี้ พบว่ากลวิธีการบริการในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยผ่านการใช้ภาษาซึ่งเป็นกลวิธีที่ได้เด่น ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้คำพทฯ ได้แก่ การสร้างสำนวน การตั้งชื่อ

เพลง การใช้คำหยาบ การใช้คำสองแ่งสองง่าม ทั้งนี้การใช้คำพทฯ เชิงบริการเหล่านี้ถือเป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญในบทเพลงลูกทุ่งอีสานเพื่อใช้ในการสร้างสีสันและสื่อสารมโนความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์รัก โกรธ เกลียด หรือเศร้า ซึ่งล้วนสื่อให้ผู้ฟังบทเพลงมีอารมณ์คล้อยตามได้ ส่วนการใช้อุปลักษณ์ พบว่ามีการใช้ความเปรียบหลากหลายลักษณะที่สามารถสื่อให้เห็นความคิดทางวัฒนธรรมอีสานได้ กล่าวคือ ผู้แต่งบทเพลงมักนิยมสร้างถ้อยคำภาษาเชิงเปรียบโดยอาศัยเรื่องราวในปริบทของชุมชนท้องถิ่นนำมาเปรียบเทียบ เช่น หมา ขี้เก้า ไข่ช้างหัง ไม้ลำปอ ข้าวเหนียว หรือเหล้าสาโท เป็นต้น ในขณะที่กลวิธีการใช้แนวเทียบก็มีลักษณะเช่นกัน กล่าวคือ มีการสร้างถ้อยคำโดยนำแนวคิดใหม่ๆ ที่ปราภูมิอยู่ในสังคมปัจจุบันและเป็นถ้อยคำที่ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่รับรู้นำมาสร้างเป็นถ้อยคำโดยใช้แนวเทียบทางภาษาด้วย เช่น สุขสันต์วันโสด โรคซึมเหล้า พ.แฟน เริ่มต้นเจ้าชายลงท้ายเจ้าชู้ เป็นต้น ส่วนการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายแตกต่างไปจากความหมายของคำที่ใช้กัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำการหรือพฤติกรรมของผู้ลูกบริการ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำรามเชิง wrathfulness คือ คำรามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง การใช้ภาษาในกลุ่มนี้มักกล่าวถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำการหรือพฤติกรรมของผู้ลูกบริการ เช่น เฮ็ดเวร เฮ็ดกรรมหยังน้อ บมีนตาติ สิงดดิ เป็นบ้ำติ ส่วนการใช้แนวเทียบทางภาษาถือเป็นกลวิธีที่ได้รับความนิยมนำมาสร้างเป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การสร้างถ้อยคำโดยอาศัยแนวเทียบเป็นกลวิธีทางภาษาที่สร้างคำใหม่ขึ้นมาจากคำที่ผู้อ่านคุ้นเคยเป็นอย่างดีโดยปรับเปลี่ยนบางส่วนของคำบ้าง หรือความหมายบ้าง และสุดท้ายกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการเล่นกับทำเนียบภาษา เป็นการสร้าง

ภาษาแบบหนึ่งที่ต่างจากภาษาแบบอื่นของภาษาเดียวกันตามปริบทของ การใช้ภาษาที่ต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถของผู้แต่งเนื้อเพลงในการดัดแปลงภาษาเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้อย่างน่าสนใจ ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยได้ทำหน้าที่ สื่ออารมณ์ความรู้สึกเพื่อขับเคลื่อนการสื่อสารของบทเพลงให้เป็นไปอย่างมีสมบูรณ์ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำการบริภาษแบบต่างๆ ที่สื่อผ่านอยู่ในสื่ออื่น 2) ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพลงลูกทุ่งท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดด้านกลวิธีทางภาษาสำหรับการศึกษาตีความให้เกิดความลุ่มลึกยิ่งขึ้น และ 3) สามารถใช้เป็นแนวทางหรือวิธีวิทยาการศึกษาข้อมูลทางภาษาศาสตร์ภาษาไทยและข้อมูลภาษาไทยในสื่ออื่นๆ ต่อไป

ภาษาไทยและข้อมูลภาษาไทยในสื่ออื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำการบริภาษแบบต่างๆ ที่สื่อผ่านอยู่ในสื่ออื่นๆ 2) ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตีความให้เกิดความลุ่มลึกยิ่งขึ้น และ 3) สามารถใช้เป็นแนวทางหรือวิธีวิทยาการศึกษาข้อมูลทางภาษาศาสตร์ภาษาไทยและข้อมูลภาษาไทยในสื่ออื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2549). มองคัดเลือยก้าวจากมนักภาษา: เนื้อหาและกลวิธี. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นักชนนย ประสานนาม. (2548). เรื่องสั้นแนวเสียงดีสืบของไทยระหว่าง พ.ศ. 2535-2545: การศึกษาแนวคิด และกลวิธี [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- บุญเกิด พิมพ์วรรณราภู และนภาพร พิมพ์วรรณราภู. (2545). พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว่ออีสาน). คลังนานาธรรม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิสันต์ สุขวิสุทธิ์. (2547). วัฒนกรรมการบริภาษในภาษาไทย [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. Palgrave Macmillan.
- Fowler, R. (1999). *A dictionary of modern critical terms*. Routledge.
- Gillard, P. (2003). *Cambridge advanced learner's dictionary*. Cambridge University Press.
- Kovecses. (2005). *Metaphor in culture: Universality and variation*. Cambridge University Press.
- Van Dijk. (2008). *Discourse as social interaction: Discourse studies*. Sage Publication.